

საბჭოთა

ХАТА-БАДА

მარტის 30
ბრუნების

1926 წ.

30
კოპ

ბრიანը ლაქაბრახე, ქორ ჯრ
ჯაფარაქანობენ თანთომ ხ
ლამ ვხე ზაქონანანს სარჯა-
ღობენ ლამ ვხე ყაახრადმ.
(კრავინხე)

ბრიანმა განაცხადა, რომ ზემო
პოლოტოკა ან მუღმეგ ზავს მოახწა-
ვებს ან ომსოთ. (გაზეთებიდან)

Бриан заявил, что его политика
ведет или к постоянному миру или
же к войне. (Из газет)

Рис. худ. В. Кроткова.

— ღინქ მხ ყინქ... საათანან თანქ, ანა მხ
ჩნჯონს ხ ზარეგ.
— Быть или не быть чорт побери. Вот в чем вопрос.

— ყოფნა თუ არ ყოფნა... ეშმაკმა იცის. ან რაშია
საკითხი!

Продалжается подписка на 1926 г.

ՀԱՅԿԱՅԵԱՆ
ՅՈՒՆԻՈՒՄՈՅՅՆ

„ХАТАБАЛА“

Изд. на армянск., грузинск. и русск. языках.

На 1 год 10 р. 50 к., 6 месяц 5 р. 50 к., 3 месяц 2 р. 80 к. и на 1 месяц 1 р.

Адрес для почт и телеграмм — Тифлис, редакция „ХАТАБАЛА“

Մ...-ին

(Վերջ չկա)

Ի՞նչու չեմ քեզ սիրում,
Յերբ չկաս դու արդեն.
Յերբ քեզ ել չեմ տեսնում
Բայց սիրում եմ ու սիրում...
Հիշում եմ յես որեր.
Նրանք գնացին, ել չեն գա...
Ա՛խ որեր յերագներ,
Խարուսիկ, լոկ ցնորքներ!
Գալիս ե նոր գարուն
Դու չկաս, իմ Մ...,
Ի՞նչ կանեմ վարվում
Յես արե կամ գարուն:
Աշունն ե իմ կյանքի՝
Ցուրտ ձմռան մոտակա.
Սպասում եմ ով կերգի՝
Թուխպը իմ յերկինքի:
Ինչու եմ քեզ սիրում,
Յերբ չկաս դու արդեն.
Յերբ քեզ ել չեմ տեսնում՝
Քեանում եմ... բայց սիրում:

Բ. Ե.

ՊՈՒՏԻԿՈՒՐԻ ԳՈՒՐՉԻՐԸ

Ռեալուցիստներն յիզը, վունցոր իմացած կուլիք, վախորեն վերջացավ:
Համա կոսիս թե չվերջացավ:
Վախորի միզեզով թե անմիզ տիզը թափած արունեմեն խալիը մե հետտի իտտիաթը փոխեց, վոր ել ինչ ասիմ՝
Ես գամն ել գարբադները, պուլեմետրիքը, խանջանիւրն ու թրեր չեին վուր գուրձ եին ամվում մեկ-մեկու կոտորելու համա:
Հիմի թղթի կոխվ եր: Ետու համա ել թուզթը թանգացավ:
Իժում կի պոլիտիկուրի վախորա ե:
Հեյ գիդի հն վաղուցվա ժամանակ: Առաջ Շինդիսորա, սուփ-Կարապետորա, Փեթիսայինորա, Շամիսարադորա, Ցիսեթորա, սուրփ-Սարքիսորա, Խուլթերորա կեր, հիմի կի պոլիտիկուրի վախորաներու մողա ննգավ:
Առաջ որենքին քեփ եյինք անում, լավ ժամանակ անցկացում. հիմի կի որերը դիփ մոտացիլ ինք ու քեփ ու թամաչին մոքնեթմեն հանիլ:
Ես ել խիլք ե:
Ես սաճաթիս, ասում ին, աշխարքիս պոլիտիկուրի գուրձիքը դիփ Ինգլիզի ձեռքին ե կոսե:

Ինգլիզիք խոմ գիդիք ովքեր ին: Են վուր յուրկա հաքած սաղաթնիք եյին լեբի ետտի մեհալիկներու որոք: Ես սաղաթնիքն, վուր միը սկառուկա բարիչներն նման եյին:
Մաղալու բանիք շատ կեր:
Իրանք ել շեկ եյին, մե թանաք սիպտակ ձիու հանգի ու ինչ ասիմ, ախպեր, աթմորթին շատ Չեր յանուլիչ եր գալի, թե դրանք ախչիլիք եյին թե տղամարթիք:
Մե դուլս շոկուլազ եյին ուսում:
Մե թանուր սիվ սաղաթնիք ել ունեյին, կոսիս գործու մեշոկեմեն դուս եկած ըլեյին: Սրանք ել մաղալու խալի եյին: Սրանք ու եմ մեկեկները, են յուրկա վուր ունեյին հազած, նընգնում եյին միը քուչերը, բուլվարները:
Միը քաղքի աղչիլերն ու տղերքն ել հենց գիդեյին թե դրանք՝ յուրկա հազած շոտանտկանիքը՝ իտտակ վուր ախչիլիք ին—ճանաչվում եյին, գընում գալիս ու... վիրջը շատ բանիք պատահեցան... փաթեթակավոր բանիք...
Քրիստուսի հազար ինը հարուր քան մե թարեղին միը քաղքումը ինչ երեխա վուր ծնվեցավ, մինձ փուլը Ինգլիզներու ձուտ եր:
Այ Ինգլիզու պոլիտիկեն...
Խոմ գիդիք, սիպտակ աթմորթին սեին կու սրե, սեն ել սիպտակին:
Գիդիքը, համա ով կու փիքը աներ, թե շեկ ունգի ու քոսա սաղաթնիքը յուրկա հազնելով՝ միը տղամարթիկը քանց խիլքեմեն կու հանին ու շոկուլալով՝ քաղքեցոց տուն մանելով՝ հարսի տիղ՝ փեսա կու դառնային...
Մաշ...
Ինգլիզներու ամենախելոք մարթն ես նմուտին խոմ գիդիք ով ե.— Չեմբերլինը:
Ուցնավուր խալիս ե ես Ինգլիզի խալիը. լավ, անոււմը վուր գնում ին, չին կանս մի լավ անում գնի. ինչ ե Չիմբերլին:
Չե չե՝ Չիմ-Չիքս-գին:
Չիմ հավնում եղ հանգի անումները. այ լավ անումները մենք ունեինք— Գասպար, Ակոփ, Համբարցում, Կարապիտ, Վանիչկա, Մոնիչկա, Առաքիլ, Պոդոս, Գեո...
Համա աչքը դուս գա եղ ինգլիզներուն,

ինչոր ետտի երեխեք ծնվեցան, դեգ՝ ունքին ել միը տերտերները միը թավուր: Ըտավորչական հաուց անումներ եղին:
Բաս չե ու ինչ անց լոթի-փոթի անումները կու գնեյ: Նեք:
Շեկ-շեկ երեխեքին ճայեվար, վրացիվար անումները հետո՝ սաղումին, հետտի դուր ե գալի, վուր ել ինչ ասիմ:
Մե քան յեռուն տարուց հետը միըք ետ ինգլիզատանու հերը կու անիժենք. իմ ասած երեխեքը մարդիկ կու գանանս ինգլիզու պոլիտիկեն կու բանացնին: Իժում գնան ու միզ հետ խոսին: Մաշալա.
Ինչ եյի ասում: Հն, Չիմբերլինի վրեն եր խոսքս: Եզ Չիմբերլինը կոսե, խիտտ խելոք մարթ ե, կոսե, վունցոր դու, կոսե, — գրում եր ինձ միը լուսահորի Բաֆթու տղեն, ինքն ել սխալը Չեր լուսահորի Արշակը:
Ավտումիմ, ախպեր, չունքի ինքը Բաֆթին ել գիդի գուրթ-գուրթ բանիք եր գրում, ու տեղն ել հալլաթդա գուրթ բան կու գրեր:
Համա են իմ ասում, թե վուր եղ Չիմբերլինը ինձ պես խելոք ե՞, բաս ել ինչ ե ամենքի հիզ կովում ե:
Իս մեկի հետ վուր կովումիմ, եքտի որը ելի բարիչումիմ, պոտուր իմ անում, գավեն վերջանում ե:
Այի ումը գուզիք հարցրեք, ամենքը կոսին:
Ինգլիզները եղ հանգի խասիաթ չունին, կոսե. իրիք հարուր տարի առաջ ին մտիկ՞ տալի կոսե:
Մա ինչ ե:
Մա յեկոնտիչեակի ու հիզն ել կոմոչեակի պոլիտիկա յե: Յեկոնտիչեակի ու կոմիչեակի պոլիտիկանիքը ծնումին կոմերչեակի պոլիտիկաներ:
Մա յեն ե, վուր ինգլիզիտանում ատուտուր ին անում ամինքը:
Ես ինչ ե. ես են ե, վուր ամեն բանի մինձն ու գորքեն կոմերչիսկուլթինն ե, կոսե: Ետու համա յել հալլաթտա, վուր՝ հիմի խալիը համաշա, ուղում ե ատուտուրական գառնա. ով իրկու շահի փուլը ունի՝ դուքան ե բացում: Առաջ կի միը հանգի պատվական խալիը խկի լայնազ կոնեք ատուտուրականութիքը:
Ոգորմած հորի հերս կոսեր՝

— Կաճառականութիւնն ու ավագա-
կութիւնը, կոստ, մի հանգի բանիրին,
կոստ. թափափութը մեկն են է, կոստ,
վոր առուտրականը պատենտով է
ավագակութիւն անուճ ու ավագակը կի՝
խանջալով:

Ես խոսքերը դուրս է՝ իս ու իմ
արիվը, արա հերս սուտ բան կոսեր.
խակի էլ չէ:

Մի ջեր հերս ես թավուր բան էլ
ասից՝

— Ով, կոստ, յետուր երնեն վարթ-
կերանցը մինձ ուսումի աա, կոստ,
սուսուցութիւն կոստ, կոստ, չունքի
ուսումնական վարթիքը, կոստ, քաղ-
ցած կու գկուտան, կոստ:

Հիմի կի մեր բալլեվիկները զու
ին տալիս շղուեքին. ես միր քաղ-
քումը ենդգամ շղուեքեն բացի, վոր
աղաք Մոսկով Պետրերախում էր չիեր.
մենակ երկու իրիք անիփստա կա, եր-
կու իրիք էլ կոնցիվատոր: Սա ինչ է.
մարդիկ վոր դիփ ուսումնական զու-
նան, խաղ ասին ու երգին. էլ ձվ
գուրձ շինի ֆարքիկերում, հողը սվ
ժշակի. իս չիմ հասկանում:

Արա տեսեք հորս խոսքերի թե ինչ
դգամ միջը պոլիտիկուրի փիքրի կան,
ու դուրս էլն է. արա հիմի մտիկ տվեք
ձիր ուսումնառած վարթիկերանցը, ին-
չի պետքին, ուսմին հարկավոր, քանի
գրոշ ամին:

Մե ուսումնականն էլ նոր-դարական
Մանուկ Արեղովն է, վոր իստակ ան-
գրագիտ ու աֆրակ գարձրից խախին
ու ինձ էլ հիզը:

Պոլիտիկուրի գուրձիրը ափրակու-
թիւն չին սիրի:

Պոլիտիկեն նաղղ աղբանք է:

Լավ պոլիտիկեն վալյուտից լավ է:

Երնդեր Գասպար Կալասուզով
Սաթարալա ամեն հուոց

**ԱՆՆԵԼՔ ՓԻԼՈՍՈՓՍՅՈՒՆԵԼՈՔ
ՄՏԲԵՐԸ**

1. Եկիւրք մա յե, սվ խել չունի:
 2. Փող չունենալը ցավ է. անփող լի-
նելը պատիժ է:
 3. Եկիւրք մարդը յերբեք փող չի ունե-
նալ:
 4. Փողավու մարդը յե՛վ խել յե՛վ
խիղձ չի ունենալ:
 5. Եկիւրք լավ բան է, բայց կանգրա-
բանս ապրանք է:
- Արթի փրկստիս
Հարութին ճան-ճուտյանց.

**ՄԻ ԴՈՎՈՒԹՅԱՆ ԹԵ ՅՈՒ-
ՐԱՅՄԱՆ ԱՌԹԻՎ**

Ինչպես հայտնի յե, անցյալ տար-
վա հոկտեմբեր ամսին Թիֆլիսում
վախճանվեց մեր շնորհալի նկարիչ և
յերգիծարան Գևորգ Բաշինջաղյանը:

Հանգուցյալի պատկերը, վորպես մեր
թերթի մտիկ և հարազատ աշխատակ-
ցի պեսք էր վոր տպվեր մեր «Սա-
թարալայում»: Մենք վերցրինք նրա
մատիտաներկ պատկերը, վոր գործ էր
նկարիչ Ֆեդորովի 1924 թ., շրջանա-
կով և ապակիով, վորպեսզի այն-չփչա-
նար և ըստ խնդրանաց Ստամբուլյան
Միքայելի՝ տվեցինք իրան, վոր մեզ
համար արտանկարի:

Ստամբուլյանն էլ իր հերթին մե-
ռով սույն տարվա փետրվարին և թեև
ինչպես գիտեք, նկարը նրա սենյա-
կումն էր մահվանից առաջ, բայց մահ-
վանից հետո այդ պատկերը, վորը ու-
րիշի համար վոչինչ չարժե, այլ միայն
Բաշինջաղյանի վորդիների համար
գնահատելի բան է՝ անհայտացավ...
Փնտուռում ենք, փնտուռում և չենք գտ-
նում. ուստի այս յերկտող բաց նա-
մալն ենք ուղղում իրան՝ Ստամբուլ-
յանին և պահանջում, վորպեսզի ան-
պատճառ կամ ինքը պատասխանի,
կամ պատկեր փերցնողը, թույնողը,
գողացողը (ինչպես կուգեք հասկա-
ցեք) մեզ այդ պատկերը ուղարկի,
վորպեսզի մենք էլ սգովելով այդ նը-
կարից, նորից հանձնենք հանգուցյալի
զավակներին:

**Բայց նամակ Խանգուցյալ Միքայել
Ստամբուլյանին.**

(Վոր այստեղ Թիֆլիսում Լենինի ան-
վան պոլիտեխնիկումում հաշվապահի
պաշտոն էր կատարում, այլև Կարմիր
Թարածնի հայկական սեկտորի ան-
դամներից մինն էր. իսկ այնտեղ, հան-
գերձյալ աշխարհում թե ներկայումս
ինչ պաշտոն է վարում չեթե մենք,
նույնիսկ ընկ. Արշ. Բարովն էլ մինչև
հիմա չգիտե):

Գլխամեծ Միքայել՝ Դուք սիրալիբ
յիզաք արտանկարելու «Սաթարալայի»
համար հանգուցյալ նկարիչ Գևորգ
Բաշինջաղյանի մատիտաներկ պատկե-
րը (գործ. նկ. Ֆեդորովի 1924 թ.)
և մենք այն հանձնեցինք Ձեզ, Ձեր
պաշտոնատեղում՝ շրջանակով ու ա-
պակիով: Ձեր մահվանից մի քանի
որ առաջ (3—4 որ) դուք ինձ տեսաք
Կովկասյան Կարմրադրոշ Բանակի
Շտաբի առաջ և ասացիք, վոր հիվանդ
էյիք և վոր յերկու յերեք օրում ան-
պատճառ թե Ձեր արտանկարածը և
թե Ֆեդորովի գործը՝ նկարիչ Գ. Բա-
շինջաղյանի պատկերը շրջանակով և
ապակիով կը հանձնեք մեզ: Հիշում
էք գլխամեծ Միքայել, դուք այդ օրը
ձեռքին ունեյիք մեկ պուրի և մեկ
15—20 կոպեկանոց կճուճ մած.ն. այդ
օրը ձեր պոսիկի դուխը ևս առավել
եր պսպղում, իսկ բեխն ու միբուքն
էլ նոր էյիք թլաշել թե թլաշել տվել:
Դուք ձեր խոստումը չկատարեցիք.
Ինչպես և խոստումները չեն կատար-
ում սիրահարներն ու զիվանագետ-

ները: Պատկերը չբերիք, իսկ համար-
ձակութուն ունեցաք... մեռնելու: Կա-
ավելի քան դատապարտելի՝ քայլ էր
թե Ձեր պաշտոնավարած հիմնարկու-
թյունների և առավելապես մեր վերա-
բերմամբ:

Դուք վոչ Ձեր գործը մեզ հանձնե-
ցիք, վոչ էլ մեզ ավանդ տված պատ-
կերը, վոր վերցրիք արտանկարելու
յիտ տվիք մեզ:

Տո գլխամեծ, ո՞վ էր Ձեր յախիցը բըռ-
նում՝ թե նկարիք:

Այս վոչինչ. տեսաքանդ, մեզանից
վերցրած նկարը ինչ արիք, ուճը
տվիք. Ձեր հարսիցը սկսած մինչև
Ձեր բոլոր աշխատակիցներին, բնկեր-
ներին, դերասան մերասաններին, բա-
րեկամներին, ազգակիցներին զիմեցինք
և նկարը չկա ու չկա: Տո տեսաքանդ,
դեռես զիտկը սեյրուկից չեյին գուր-
բերել, վոր մենք սկսեցինք Մանուկ
Սարգսյանի հետ միասին Բաշինջա-
ղյանի պատկերը փնտուել՝ բայց չտե-
սանք, վոչ մահվանիցը առաջ և վոչ էլ
մահվանիցը հետո թե ո՞վ ծղկացրեց
այն: Այդ ինչպիսի գող ու գողուհի-
րով էք շրջապատված յեղել դուք, վոր
մի պատկեր էլ չթողին սենյակում:

Գլխամեծ Միքայել, շտապով պա-
տասխանեցեք մեզ այդ անթիվ թե չե
գործը կը հանձնենք ժողդատարանին,
ժողդատարանը՝ շրջատարանին, շըրջ-
ատարանը գերդատարանին, գերդա-
տարանից էլ Մեֆիստոֆելին կանց-
կացնենք և Դուք թե այգտեղ և թե
այստեղ պատասխանատու կը լինեք
մեր և հանգուցյալ նկարիչ Բաշին-
ջաղյանի առաջ:

Գլխամեծ Միքայել, լավ է, յեթե
գործը խաղաղությամբ վերջացնենք.
կամ ուղարկեցեք մեզ՝ մեր ձեռքով
ձեզ տված այն նկարը կամ հայտնե-
ցեք՝ ո՞վքեր գողացան Ձեր ներկայու-
թյամբ, յերբ դուք ձեր սեփական սե-
նյակում, Ձեր բոլորովին սեփական
զագագում հանգուցում էյիք: Մենք հաս-
տատ տեգեկություն ունենք, վոր Դուք
յերբ մետաք Ձեր սենյակում և մինչ
մենք ձեռնամուխ կը լինեյինք փրնտ-
ուելու, Դուք սենյակից դուս չեյիք
յեկել և ամբողջ ժամանակ զագագումն
էք յեղել պառկած: Ուրեմն, այդ ինչ-
պես յեղավ, վոր Ձեր ծանոթները ուրիշի
բաները ծղկացնում են: Խնդրում ենք
շտապով պատասխանեք, թե չե կարող
են մեձ անախորժություններ ծագել:
Իմացած յեղեք, վոր Գասպար Կալասու-
զյանը ձանապարհին Ձեզ ձերբակալել
կը տա և նորից Ձեզ կարող են վերա-
դարձնել այստեղ՝ մեր յերկիքը: Ախ-
մախ, մի անգամ յերբ յեկաք այս մեր
աշխարհը՝ ինչ տեսաք լավը, վոր նո-
րից գաք ինչ տեսներ:

Սեյր ունեք շուտով պատասխանեք:
Կատարյալ հարգանքներով

«Սաթարալայի» խմբագրությանն
քարտուգարություն

- ზორჩე ვარსკა. ვიჩოკ, ჯა ხე ვიქ ვამ ზაწილია.
- ქა, ჯიქ ჯა ხანსე მღვთ. ჯოჯიქ ჯარლია, რაა ჯა ქორ ვიქ აქილია ჯა...
- Убирайся к чертям. ты мне больше не нравишься!
- Ва, зачем такой кисли слова говоришь, ми тэбэ пубим да!
- მომწუდი თავიდან, ხომ გეუბნები, რომ შენ მე აღარ მომწონხარ მეტქი!
- ვა, მე შენ მიყვარხარ და შენ კი ემაგრე კვახე სიტყვას მეუბნები!

- სული წე ვრადქილია
- ქიჯიქი, რაქე თამსე რანსე ჯორჩე იანსა.
- რას აკეთებთ?
- არაფერს, მაგრამ ყველაფრის შნო ვვაქეს.
- Чем занимаетесь?
- Ничем—универсальн. деятель.

ՍԻՐԱԲԱՆԿԱՆ

Այդ քո սիրուն սև աչքերը,
 Լավ որերս սև արին.
 Պաշը ու մաշը, քո վառ սերը
 Կյանքիս կեսը խավ արին:
 Արի յեար ջան
 Բարի յեար ջան
 Խորոված չեմ
 Բազրիջան.
 Վոր ուտես ու
 Կըշտանաս:

Քո այն տեսքը բոյ-բուսաթը
 Խելքահան ե ինձ արել,
 Ծուռ աչքերը, զոռբա քիթը՝
 Պատերազմ են ինձ կանչել:
 Արի յեար ջան
 Բարի յեար ջան
 Յես ի՞նչ գեթ իմ
 Քեզ արել.
 Սերս ուր ես
 Դու տարել:

Որ ու գիշեր յես միշտ դարդոտ
 Յեվ սպասում եմ և լացում,
 Քո գեղանի աչքեր ծիպլոտ
 Անծայր ծով ին հիշեցնում:
 Արի յեար ջան
 Բարի յեար ջան
 Մինչ յերբ յես պիտ
 Տանջըվեմ.
 Եսոր եզուց
 Քեզ Չազատան
 Յես անհամբեր
 Կը սպասեմ:

Ջանգի Մորրի

Գ Ժ Ե Ր

(Անցած սրերից)

Մի որ անցնելիս փողոցի միջով
 Յես տեսա նրան:
 Նա շրջապատված խուռն ամբոխով
 Վորպես մի աստված սեր եր քարոզում՝
 Միրել տանջվածին, և սիրով արփած
 Հուր-կայծակներ եր բերանով թափում՝
 Կեղեքիչների և զրկողների
 Դահիճ գլխներին:

Յեվ դարձյալ մեկ որ, յես տեսա նրան,
 Փող եր հավաքում խեղճերի համար
 (Վորոնց հայրերը կուվում եյին կորած)
 Փողի աման եր իրան շատ հարմար.
 — Շատ տվեք պարոն.
 Չե վոր խեղճերի, մեր հայրենիքի,
 Քաջ զինվորների. նրանց վորբերի
 Գոյություն համար եք տալիս վոսկին...

Ե՛ բաղդի խաղ եր...
 Ե՛ դարձյալ մեկ որ, բայց վո՛չ փողոցում,
 Յես տեսա նրան փող չեր հավաքում.
 Վո՛չ ել կայծակներ բերանով թափում...
 Հավաքած փողով նա քեֆ եր անում՝

Մամզեհների հետ շամպան եր խմում
 Փառահեղ այգու խորջերից մեկում...

Բորսայի արքա և կոնտրաբանդիստ
 Ով չի ճանաչում սև սպեկուլանտիս,
 Անցյալ ե խավար, ինչպես մութ գիշեր,
 Սև քողով ծածկված իմ բոլոր մեղքեր.
 Ինձ հետ հանաքը այնքան ել հեշտ չե՛
 Ում վոր բռնեցի, հոգին կը փչե,
 (Իրանք են գալիս
 Գտնում անձարիս)
 Թե հաշվիս լեկավ լինել բարեգործ
 (Մեկ հինգ-վեց վոսկի)
 Ինչու չե խնդրեմ.
 Յես միշտ պատրաստ եմ,
 Լինի միայն «գործ»
 Միայն թե շահեմ՝
 Մեկ հազար վոսկի...
 Իսկ առանց շահի՝
 Վո՛չինչ չի լինի.

Պավիլոն գրոտեկս, ակումբ ու շանտան,
 Ցանկալի հյուր եմ և ինչպես իմ տան.
 Այնտեղ եմ լինում յես հյուր մշտական.
 Ու եսպես ուրախ ապրում եմ, գործում.
 (Մի որ եմ գործում,— մի տարի ապրում).
 Քիչ եմ մնասվում տիտղոսիս համար
 (Սև սպեկուլանտ)
 Այս ե ինձ հարմար.

Մեղի-Գեթիցյան

ՄԵՄՈՒՆՐՆԵՐ

Դասպար Կալատուզյանի *)

XVII

Անցյալ անգամ մենք խոստացանք
 խոսել Լեոյի մասին, ուստի շարունակում ենք:

Մեր պատմաբան Լեոն այն ժամանակ նոր եր «աչքերը բացել» և «Մշակի» խմբագրությունից դուրս յեկել:

Դուրս եր յեկել թե դուրս եյին արել՝ դա սկզբունքային հարց չե. բայց թունդ սկզբունքային հարց ե թե՛ ինչպես եր «անընչասեր Լեոն» հանդուրժում մշակական-բուրժուական մթնոլորտը շուրջ յերկու տասնյակ և ավելի տարիներ և մեղվաձան աշխատում:

Այն ժամանակվա դաշնակցական «տղերքը» ոգավեցին առիթից ու Լեոյին միջոց և՛ առիթ և՛ տեղ տվին բերանը բացելու. ու պետք ե ասենք ճիշդն և արդարը, վոր մեր տաղանդավոր պատմաբանը՝ տաղանդավորաբար ցեխտեց «Մշակ»-ի խմբագրական կազմը. այստեղ ի հարկե չպիտի մոռանալ, վոր ինքն ել պակաս չցեխտուվեց, ինչպես լինում ե կյանքում, յերբ ցեխի միջով կառք և անցնում թե իրան և թե ուրիշներին ե ցեխտում:

Այդ բանը հայոց սոցիալ մի լավ

*) Տես Խաթ. 1925 թ. №№ 1, 2, 3, 4 և 5

ճաշ արժեք վերայի այգիներում, իսկ Դաշնակցության կուսակցության 20 հազար ուղղիանոց մի տուն Թիֆլիսի Բելինսկի փողոցում:

Բայց անցածը անցել ե. տունը հիմա այլևս այդքան գումար չարժեք Մշակականությունն ել չկա. ով պետք ե դրա մասին բան ասե: Ուրեմն, անցած որերին՝ աստված հոգին լուսավորե:

XVIII

Կաթողիկոսական ընտրություններ եր: Ազգը գրգռաց սասանեց, ավելի գրգռաց, ավելի սասանեց քան թե աշխարհը կը սասաներ, յեթե արեգակը այլևս մեկ իր լույսը չպարզեր: Յեվ կաթողիկոս ընտրվեց Իզմիրլյան Մատթեոս արքեպիսկոպոսը, մակառուսյան յերկաթյա պատրիարքը, վորին վերջը «բամբակե կաթողիկոս» անվանեցին:

Մեր հայ ազգային քաղաքական կուսակցությունները անգամ Չերմ մասնակցություն ցույց տվին թե կաթողիկոսի ընտրության, թե պալատյան, թե ոճման, թե մահվան, թե թաղման, թե քեղեխակերության, թե պրովակացիայի և թե «սոցիալականություն» մեջ:

Մինչ այս այսպես եր, Գրիգոր Վարդանյանն ել (Քոքորը) ս. Նշանի դպրոցի ավագ ուսուցիչ եր և պետք ե ասել՝ շատ եր սիրում յերգել՝ «Գոհարիկ» մեղամալձոտ յերգը, մանավանդ ընկերական շրջանում՝ սեղանի շուրջ:

Այս այն ժամանակներն եր, յերբ Բոգրովը մի հարվածով գետին փռեց սատրապ Ստոլիպինին Կիևի թատրոնում:

Ստոլիպինի մահը քիչ շատ աշխույժի բերեց մեր մասվորականության. սա՛ տաճկահայ դատի բաղդը հանձնեց նորընտիր Գևորգ V Կաթողիկոսին, սա ել իր կողմից վեքիներ նշանակեց Նուբար Փաշայի տղա Պողոսին, Պողոսն ել իր իրավասությունը մասամբ զիջեց Ավետիս Ահարոնյանին, Ահարոնյանյան ել աջակցություն ու խելք խնդրեց Գաբրիել եֆենդի Նորատունկյանից, Նորատունկյան Գաբրիելն ել խիստ խելքի տուրակ կարծեց մեր Ալեքսանդր Պատիսյանին, Պատիսյանը որճնություն խնդրեց Մեսրոպ Մազիստրոս եպիսկոպոսից, Մեսրոպ Մազիստրոսն ել ոգնական կանչեց Սամսոն Հարությունյանին, Հարությունյանը՝ Չալսուռյանին, Չալսուռյանը Լևոն Մանթաշյանին, Մանթաշյանը Արշակ Ղուկասյանին, Ղուկասյանը՝ Մարկոս Դուրախանյանին, Դուրախանյանը Արշակ Միլյանին, Միլյանը Հովսեփ Սունունցին, Սունունցը ավտոմոբիլներին, ավտոմոբիլները՝ Ազգային Բյուրոյին՝

բյուրոն վաճառականներին, վաճառականները չաթուքեսաններին, չաթուքեսանները լսթխներին, լսթխները՝ փոթխներին, փոթխները հայ գյուղացիութեան, հայ գյուղացիութեանը տաճկահայութեան, տաճկահայութեանը՝ հանուր հայութեան, հանուր հայութեանը՝ Անգլոսիկին, Անգլոսիկը՝ Դրոյին, Դրոն՝ Սեպուհին, Սեպուհը՝ Քեռուն, Քեռին՝ Վարդանին, Վարդանը՝ Իշխանին, Իշխանը՝ Համոյին, Համոն՝ Խեչոյին, Խեչոն՝ Արշոյին, Արշոն՝ Արամ Փաշային, Փաշան՝ Կոստա Համբարձումյանին, Համբարձումյանը՝ Կարճիկյանին և Կարճիկյանն ել Կարճիկյանին:

Ճանապարհին մտապահ հիշել, վոր Տաճկաստանում Սուլթան Աբդուլ Համիդին ստիպեցին սահմանադրութիւն հռչակել 1908 թ. յուլիսի 31-ին և ասում են, վոր այս բանի մեջ մեծ մասնակցութիւն եր ունեցել Ռուբեն Սանազաւոր, իսկ մի քանի ամսից հետո նույն Համիդին անձամբ ձերբակալել եր մի քանի անգամ Արշակ Հարութիւնյանը լուսահողի Թագոս Սաշմանյանի հետ միասին և տարել գցել Մալմուրիի բանտը: Այս բանին մասնակցել եր իբր թե յերազում և Գրիշա Ավետիսյան գերասանը:

Աչքն ելին հանել. նա քանիսին եր գցել բանտը, վոր սրանք իրեն չգցին: Ակնունին այդ ժամանակ շրջապատում եր Յեկրոպայում: Իսկ Հակոբ Քոչարյանը ութնոյում եր Մանթաշանի առևտրական տան որլիպացիներն ու արժեթղթիւր:

XIX

Ճիշտ այն ժամանակներն եր յերբ Մահմեդ Ալի շահի աչքերը նույնպես քոսպան, սա ել ուզեց արքայանալ. բայց հայ գրող Ատրպետը մի լավ խայտառակեց սրան նախ Յերիցյանի «Սուրհանդակում», հետո առանձին գրքով և վերջը այն յեղով, վոր հայագրի Յեփրեմ խանը, վոր յերբեմն գաշնակցական զինվոր եր յեղած Թեհրանում, Մահմեդ-Ալիին դուրս քշեց Իրանից:

Այս առթիվ Ատրպետը մատաղ մորթեց, Համբարձում Առաքելյանի շեղբը յեկավ և Ատրպետին մի լավ հայհոյեց: Այնուհետև Ատրպետը «իրը» ուներն «Имамат» անունով գիրք տըպեց, վորը իր մյուս գրվածքների հետ միասին, շուրջ 120 փութ, Գարբիլ Կոֆյանը ծախել ավելց 45 մանեթ պարտքի հանգեպ և ամբողջ գրականութիւնը ձեռք բերին բաղիբուղի ծախող պարսիկները:

XX

Գաղարական հարցերի այս իրագարծութիւնների ժամանակ, յերբ

շունը տիրոջ չեր ճանաչում, իսկ կատուները տանիքների վրա դեռ ելի մլավում ելին—մենք տեսնում ենք հորիզոնի վրա Շիրվանին կամ Շիրվանցաղեյին, վորը յերբեմն յերբեմն Մաղքու կեղծանունով ել գրում եր Ֆելետաներ և «Մշակում» և «Հորիզոնում»:

Շիրվանցաղեյն իր կյանքում յերբեք աթոռների վրա նստել չե սիրում, այլ միայն բազկաթոռի վրա: Բայց յերբ 1909—10 թվին առաջին անգամ վերադարձավ արտասահմանից, պահ մի յերկու աթոռների վրա սկսեց նստել:

Այս մասին, սակայն, հաջորդ անգամ:

Գասպար Կարսուզյան

6. Խիզը, փողը, խեղը միասին չեն կարող ապրել:

2. Անխիճ մարդը ավելի իրավաւէն ունի, քան խիզ ունեցողը:

8. Ճեմարիք որ ասեմ, անխել լինելը ավելի ոգակար և մարդուն, քան խելոք լինելը:

ԳՆՅՈՒ ԳԼԽԻՆ ԵՎ ԵՏՄԸՆ

Փարիզի «Ա. պ. գ. ա. յ»-ից իմանում ենք վոր՝

— Մարտի 16-ին Միւնխենի մեջ իշխաններ Քիրլի Վրասիլիովիչի, Նիբոյայ Նիբոյայիովիչի և Նախիկին կայսրուհի Մարի Ֆեոտոպոլիայի ներկայացուցիչները նախապատրաստական խորհրդակցութիւն մը կատարած են նոր ձարի ընտրութեան համար:

«Պիանից» մեծ եշխանները արդյոք խորհրդակցութիւնը հարբած ժամանակն են կատարել թե ուշիար: Այդ մասին ոչինչ չե ասում թերթը, իսկ մեր հայաքած տեղեկութիւնները ասում են՝ վոր «վերնատունները» գատարկ ժամին են ունեցել «խորհրդակցութիւնը»:

Թերթերից իմանում ենք՝ վոր Գավրեթի մեջ ձեռնարկված և տոնելու Ատրպատականի առաջնորդ Ներսես եպիս. Մելիք-Թանգեանի յորեկանը:

Այդ առթիվ Փարիզի մեջ ել Ալ. Պատիպեանի նախաձեռնութեամբ կազմված և յանձնախումբ:

Մ. Թանգյան եպ. գնահատելի հերոսութիւն և մատուցել ուսուցչական, գրական և եկեղեցական ասպարեզներում:

Մեր կարծիքով Ներսես եպիսկ. ավելի գնահատելի ծառայութիւններ և մատուցել «տղերանից», որի պատճառով Մալմասան ու Ուրմիան այսոր մաքրվել են հայերից: Ուստի հարց և ծագում թե՛ Ատրպատականի հայ ժողովրդի վոր մասն և նրա հորեկանը կատարում, են վոր կոտորվեց... թե են վոր դեռ ելի այս ու այն տեղ «քաջարար քեֆ» են անում:

«Խնայողութեան ուժի մարտում» յոգվածում «Մարտախիզը» № 27 նստում և «վոր Թիֆլիսի «Սերբսկոյու» գրքի բազմամուսը շատ «խնայողարար» և ծախսեր կատարում: Միայն լիազորի կարիքետի համար (վոր տեղ իսկ ել չի լինում) ծախսում են 3000 ռուբլի»:

Լայն սիրտ և ունեցել լիազորը. 3000 ռուբլիով 12—20 սենյակից բաղկաքած տուն կարելի եր շինել և մեջը ապրել և բայց շիկը, անիծյալ շիկը... գայլի գլխին ինչքան կուզես ավետարան կարգա, բան դուրս չի գալ. իսկ այս լիազորի գլխին դուրանն ել չի ոգնի, վորովհետև նա ուրիշ քաղաքներից և հաշվապահներ հրավիրում և հաղարներով ճանապարհածախս տալիս յերբ վոր Թիֆլիսում ամենալավ, հմուտ և բանիւայց հաշվապահները փողոցներ են չափչփում: Անշուշտ, այստեղի հաշվապահները կարիքետի համար 3000 ռուբլի չեին ծախսել:

Պարիզի «Կոզիզիլին» թերթում մի փախտական բողոքացի պատմում և այնպիսի հրեշտվոր բաներ Յանկովի կառավարութեան մասին, վոր յեթե պատմածի^{1/1000}-ն անգամ արդարացի լիներ, այդ դեպքում հանգուցյալ Արդուլ-Համիդին պետք և սրբերի դասը դասել, վորովհետև նրա սարգած սարսափները հրեշտականման են յեղել այսորման Բոլղարիայում տեղի ունեցած սարսափների հետ համեմատած:

Ինչպես յերևում և վնչ պրոֆեսորութիւնը, վնչ բարձր կրթութիւնը, վնչ զիրքն ու պաշտոնը կարողանում են գտակ մարդ գազանին:

Գազանը գազան և, ևս առավել յեթե իշխանավոր և, վորտեղ ել լինի նա, գայլը գայլ և, գաշտում թե անտառում, քաղաքում թե գյուղում:

Շատ համակրելի անձ ընկ. Սահակ Թորոսյանը իր գիմումով Հայաստանի կառավարութեան գալիս և՝

այն յեղրակցութեան, վոր Իաշնակցութիւնը պատմութեան և պատկանում, այլև անելիք չունի, վոր հայ ժողովրդի Ֆիզիկական գոյութեան և մտավոր պրոգրեսի պահպանութիւնը վերջնականապես կապվել և Ս. Ռ. Ն. Մ. հետ:

Վոր Իաշնակցութիւնը պատմութեանն և պատկանում և այն ել անիմաստ գործունեութեան պատմութեան դրա հետ ամենքն ել համաձայն են: Համաձայն են և նրա հետ, վոր նա այլևս անելիք չունի ինչի վոր ենքան արեց, վոր մեր ազգի մուխը մարեց: Բայց ինչ կանես, վոր ընկ. Թորոսյանի նախկին համախոհները դեռ ևս այնտեղ գաղութներում ալիկոծում են վշտակիր ու տարազիր հայութեան: Իաշնակցութեանը այնտեղ ել անելիք չունի. բայց անում և և շատ հիմար ու յերկխայական բաներ և անում, մինչև իսկ դալաքութիւն ել և անում և գանազան յեպիսկոպոսների միջուկներն

ե անհրաժեշտ. (տես «Մարտակոչ» № 93).
այն ինչ՝ յեթե դալարութիւնն չանկեր,
վորովհետեւ դալարքներ շատ ունենք,
այլ շինարար գործի կպչեր՝ ավելի լավ
կը լիներ: Բայց վորտեղ դալարութիւնն,
վորտեղ քաղաքական կուսակցութեան
ծրագիր:

Գայլի գլխին ավետարան:

ՀՆԿՈՒՅՑ ԿՆՈՒՄՆԵՐԻՆ

Շուտանկիւղ

«Փոկակապ Հակոբ ապեր
Թե կարաս մեկ փոկ կապես
Յես քեզ կ'ասեմ՝
Փոկակապ Հակոբ ապեր:»

— 0 —

Ու վերջը... Ու վերջը,
Ջանքդ թափեցիր,
Փոկդ կապեցիր,
Յեղար փոկակապ,
Վարպետ հոյակապ:

Փոկդ կապեցիր
Թոկդ պցեցիր.
Ու կապած փոկով,
Գու պցած թոկով
Դյուլթեցիր աշխարհ,
Գերեցիր իսպառ,
Գերեցիր հավետ,
Կապեցիր քեզ հետ...
Դառնութեան որին,
Ձեյի յերկմտում,
Ձեյի կասկածում,
Վոր կնոտաշանաս,
Վարպետ կը դառնաս...
Փոկակապ ապեր,
Վազեմի ընկեր,

Գնա դու առաջ ընտրած շավերով —
Բեզ միշտ կ'ուղեկցեմ իմ նոր տավիղով:
Հար — Թուման.

9. Խեղճի խելոփութիւնը յերբեք չի յե-
րկում:

10. Անխելութիւնը պաշտարացնում է
մարդուն:

ԵԸ-ՄԱՐԿԻԸ — ԲԻՉԱ-ԲԵՐՈՆ

Բիճա-Բերոն շատ վաղ ժամանակից
սովորութեան ունեք Կախեթ գնալու՝
գարի, սիմինդ բերելու իր տան հա-
մար: Սրա կիճնն էլ պարսպ չէր մտում,
բրինձ եր աղում, պուղրի շինում, փող
աշխատում: Մարդը՝ կնոջ խելքով,
կիճնն էլ՝ մարդի խելքով... յերկուսն
էլ լավ էյին իրար ընկեր:

Մի որ Բիճա-Բերոն Կախեթից դալիս
է լինում քաղաք. լիքը խուրճիկը գը-
ցած է ունենում եշի վրա. սանձը ձեռ-
քին, քաշում է եշին ու առաջ գնում:
Ինքը գնում է, եշը յետևից... ճանա-
պարհին պատահում են յերկու ավարա:

— Արի, սրա գլխին մի ոյին գանք,
— ասում են մեկ-մեկու:

Ասում են ու կամայ մտտնում եշին:
Մեկը խուրճիկը շալակում է, եշի սան-
ձը գլխից հանում է՝ իր գլուխը գցում
ու տիրոջ յետեից գնում, մյուսը՝
եշին քշում է ու տանում: Միտոմա-
մանակ գնալուց հետո՝ Բիճա-Բերոն
յետ է նայում ու զարմանում... Ջար-
մանքից յերեսին խաչ է հանում ու
մնում տեղը քարացած՝ կանգնած:

Բիճա, — ասում է եշ-մարդը, — յես
առաջ մարդ էյի, իմ անպիտանու-
թեան համար՝ Աստված ինձ անիծեց
ու ժամանակով էլ շինեց: Հիմա ժա-
մանակս լրացել է, Աստված ինձ ներեց
ու կրկին մարդ դարձրեց, խնդրում եմ
դու էլ ինձ ների ու արձակի, գնամ
իմ գործին:

Բիճա-Բերոն, վոր կոպեկի համար
սատկող մարդ էր ու ներիք-մերիք չը-
գիտեր, էս անգամ Աստվածային հը-
րաշք տեսնելով՝ դառնում է Աստու-
գառը:

— Ձի գոր արձակյալ է տեր՝ արձա-
կեցից է էս ի կապանաց, — ասում է
նա, խուրճիկը վերցնում, շալակում է
ինքը, սանձը մարդու գլխից հանում
շտապով հեռանում է:

Գալիս է տուն ու պատմում կնոջը:
Կինը բարկանում է, գայրանում ու
ասում.

— Դու ի՞նչ մարդ ես, եշի չափ խելք
էլ չունես: Ես սանձաթիւն կերթաս մի
ուրիշ էլ կբերես, թե չե՛ իմ ձեռքիցը
չես պըծնի:

Բիճա-Բերոն մյուս սրը գնաց քաղաք՝
էլ առնելու: Ավարաները բերում են
իրա եշը, նրա առաջ կանգնեցնում
է սկսում են գովել, վոր լավ դնով
ծախեն: Բիճեն նայում է ու ասում.

— Բերեք, բերեք, հենց էս եշ-մարդը
բերեք. սրանից հազիվ ազատվեցի, էլ
կոպեկ կտամ սրան:

— Այո, բերինք, բերինք, հենց սրան,
սրան բերինք, — կրկնում է էլ գողա-
ցող ավարան: — Հենց սրան բերինք,
վոր քու մեղքերը սրան խոտովանես...
ու եթե կարող ես՝ եշ-մարդու հիշա-
տակի համար քո անունը կը դնենք՝
Բիճա-Բերո:

Հյուրի

11. Անխել կամ յիմար մարդու յեսչկից
հարչուրաժողովներ են արջում ու հիսաբե-
րում են իսկ իրանք էլ չքգիտեն քե ի՞նչու
յեվ ի՞նչով:

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ

Նամակ խնդրագիր
Թիֆլիս քաղաքում

Համայն աշխարհի դարդուբալաների
Հարգելի պետին.

Գեղ ու քաղաքի՝ գայլերի վորջից՝
(Սպեկուլանտներին)
Մեղիք - Բեշիշից:

Հարգելի ընկեր՝ Կալատող աղա,
Այսուր կեսուրին գնացի բուրսա
Յես հազար վոսկի մեկին շահեցա,
Այս/նքն տեսա մի Սաթմարսլու.
(Թող յերկար լինի նրա որերը,
Վոր սանձահարե կըծող վորդերը),
Յես փոքրիկ գրիչ է սպեկուլանտ
Վորոշի թողնել արհեստը իմ այն՝
Յեվ խաթարալիստ դառնալ մշտական:
Թե վոր կնդունեք,
Կը բարեհաճեք. —
Յես միշտ պատրաստ եմ
Գրիչ-միչ կը գրեմ:

Միշտ պատրաստակամ՝
Մեղիք - Գեշեշյան

12. Յիմարսլուներ ավազարա ձումա-
րսուքուն է, խելոփութիւնը պաշտանական
յեվ վիճելի:

ՊՈՍՏ-ԱՐԿՂ

Թիֆլիզ՝ Մարտի 1916 թ.

Գրում եք՝
— Մի որ յես էլ թղթակից
պիտի դառնամ լրագրի.
Ու կը տեսնեք թե ինչպես
աչք կը հանեմ հին շքի:
Մենք վոր գտնել ենք, կարծես բե-
րաններս մեղր ու կարագով ենք լցրել.
հիմա ուզում եք դուր էլ դառնալ ու
«Ղիգըը» հանել. թե ում չգիտենք: Հի-
մարութեան է, ավելի լավ է ջեզը չը
հանել. այլ մորթած գառան ջիգարը
հանել տալ է բողբոջի յետիւլ տալ ու
ուտել:

Թիֆլիս՝ Մ. Մ. Ա.-ին.
Գրում եք՝
— Դժգոհ ենք, վար «Մաթաբալան» անխա-
փան ամեն շաբաթ լույս չի տեսնում:
Ճշմարիտ եք ասում թե հանաք եք
անում: Հապա մենք ինչքան ենք դըժ-
գոհ: Այդ մասին ավելի լավ է չը խո-
սենք թե ով ավելի է մեզանից դժգոհ:
Մի խոսքով այդ մասին մենք էլ ս...
ս... ս... դուք էլ ս. ս. ս...: Հաս-
կացած:
Յերեսն՝ Մի... ին.

Գրում եք՝
«Խնդրեմ յողվածիս տակ կամ Մե... տպեք
կամ վաշիչ չը տպեք, միայն հողմածը
տպեք.
Կատարում ենք ձեր խնդիրը, իսկի
վորինչ չենք տպում:

Յերեսն՝ որ. Սալային:
Գրում եք՝

— Խնդրեմ, յեթե իմ էս բաները սուր
սուր չեն — չը տպեք, այլ հետ ուղարկեք.
Որի՞նք, մենք իսկի մեր վոջ սուր բա-
ներն էլ հետ չենք ուղարկում, ձերը վոջն
հետ ուղարկենք, ավելի լավ է դամ-
բյուղը գցենք:
Թիֆլիս՝ Պետրոսի Ա. Բաղդադյանին.

Ձեր գրվածքից մենք հավանեցինք
միայն ձեր անուն ազգանունը, լոթիա-
նա, թե զա ձեր կեղծանունն է, դար-
ձրեք իսկական: Զակարի խնդիր ավելի,
թե ձեր հին ազգանունը չէք ուզում,
նորը՝ Պետրոսի Ա. Բաղդադյան եք ու-
զում: Այդ անունը ամենալավն է: Դա
կը տպենք:

დაკოჰრილ ხელეზს.

(სამაისო სიმღერა.)

მთანო,
ტყე, ღრე და ველები,
მწვანითა დაფარებული,
ხავერდის ფერად ყვავდება
მაისით გახარებული.

ულლულნო!
მარად მშრომელნო,
ცეცხლის მფრქვეველთა ქურებზე,
მუშები გულ-მკერდს გვიჩვენენ,
ზღვათ გამოსულნი ქუჩებზე.

აქედან
თქვენც ხმა გაეციოთ,
მათ გადმოდახილს ძმურათა,
რომ მკიდროთ შეგვენათ კავშირი
ჩვენ შორის მეგობრულათა!

ერთხელ მაინცა მათ ზურგსა,
ყოველთვის ოფლითა სველსა,
აპკუროს მზემან სხივები,
აპკუროს მუშა მშრომელსა.

დონ-ლანი.

ორი მოსაუბრე.

გიგოლა და ბახშუა ერთ ყურეში მიგ-
დებულ ბინძურ ნაგვის ყუთს ზედ შეს-
ხდომოდენ, ფეხები ძირს ჩამოეკიდნათ
და ტკბილს, უჩუმარ საიდუმლო მასლა-
ათს მისცემოდენ.

— ჩემს სიცოცხლში ისე კარგათ მქო-
ნია საქმე დაყენებული, რომ არ მიმუშა-
ვნია და ჩინებულათ კი მიცხოვრია!

— ვა, ეგრე როგორ შეიძლება! — არ
იმუშაო და იცხოვრო!

— ეგრე, მაშ! ეგრე მიცხოვრია! მაშ
რა გგონია შენ?

— არ შეიძლება ეგ წამალი მეც მას-
წავლო?

— ერიჰა!.. ოხერო!.. რით ვერ გაიგე,
რომ ეს წამალი ეხლა აღარა სჭრის.

— რატომ, ახარ?

— იმიტომ, რომ ჩვენი მფარველი ნი-
კოლოზი აღარა გვყავს.

— აჰაი გიდ-ჰა, ნიკოლოზ! რა ბედა-
ური იყავი და როგორ წაგახდინეს, აფსუს!

ნიკოლოზის ხსენებაზედ, ორივე მოსა-
უბრემ ისე ჩამოუშვეს ცხვირები, თით-
ქოს მისი გლოვის პირდაპირი მემკვიდ-
რეები გიგოლა და ბახშუა ყოფილიყვენ.

— აჰაიგიდი-ჰა!

— კაი ყაძახი იყო, ცხონებული!

— ის მკვდარი სჯობია ახლანდელ
ცოცხლებს!

— სჯობია, მაშ!.. როგორ არა სჯო-
ბია!.. ნიკოლოზი რო ცოცხალი ყოფი-
ლიყო, განა მე უმუშევარი ვიქნებოდი.

— როგორ, განა შენ მართლა უმუშე-
ვარი ხარ?

— ხუთი წელიწადია!.. რაც რომ ბოლ-
შევიკები მოვიდნენ!

- უჰ!
- რა იყო?
- ძაან მოვიტომენია.
- მაშ რა მექნა.
- ადგილი უნდა გეშოვნა.
- არა მღებულობენ, ძმაო, არა!
- რას გეუბნებიან?
- „კავშირის წევრი არა ხარო“
- ჩაეწერე კავშირში.
- არა მწერავენ.
- რატომ?
- „ადგილზე არა ხარო“
- ფიე!
- ფიე კი არა, დარდუბალა და ზაჰ-
რუმანია ჩემ თავს!
- აჰაი-და ხათაბალა!

ხევისპირელი.

„ხათაბალა“

ვისაც უნდა სიცილისგან
მთლათ გაუსქედეს თავის ქალა,
იმან უნდა უსათუოდ
წაიკითხოს „ხათაბალა“

ვისაც უნდა აიცდინოს
დოზანა და დარდუბალა
იმან უნდა თან ატაროს
ჩვენი კარგი „ხათაბალა“

პოლ-ირ.

დედის რჩევა

- შვილო სად იყავ?!
— კოლექტივშია
— რას აკეთებდი, დასაქცევშია?
— რად იწყევლები, რად გეჯავრება?!
გარედ ყოფნისა, არა მაქვს ნება?!
ნუთუ ვერ იპყრობს შენს ყურადღებას,
ჩვენი, დედავ, თავისუფლება!
— შვილო ყოველთვის გარედ დასდიხარ,
დღეში ათ წამსაც შინ არა ზიხარ,
არცა კითხულობ, და არცა სწავლობ,
იტანჯვი, მტანჯავ, მაწვალებ, წვალობ!
— როგორ თუ ვწვალობ? მე „ვაჟატი“ ვარ!
ჩემი „ზენო“ მყავს, ბელადს, სვინსა,
ცხრა „პიონერის“ ხელმძღვანელი ვარ
საქმეს ვიკეთებ, იცი?— ზვიადსა!..
— რა საქმეს, შვილო, გენაცვალე,
რომ ვერ ხედავენ ჩემი თვალე,
უკან და უკან მიდიხარ, გხედავ,
რომ გითხრა რამე, ვერც კი გაბედავ?
რა გქნა მეტანჯვის სამიწე გული,
აღლევებული, გაბრაზებული!
— რამ გაგაბრაზა? რა დავაშავე?
დედავ, უბრალოდ დროს არა ვკარგავ:
ვწერავ და ვწერავ, კედლის გაზეთებს,
კარიკატურებს, მრავლადა ვხატავ!
დედავ! ძველია შენი აზრები,
თვითც არ იცი რაზე ბრაზდები.
— ვიყავ სკოლაში, ნუ მიწყენ, შვილო,
შენზედა ვკითხე მასწავლებელსა;
მითხრა: ცულლუტობს, დაბნეულიც არს,
მან უფრო მიმცა დიდ სატანჯველსა.
აბა მითხარი, უცოდინარი
ვის რას ასწავლი ცაირელ თავით?

შვილო როგორც მე შენთვის ვიტანჯი,
გრზდი, წვით და დაგეძო, შეგლანით
ისრეც ბედშავი იმ ბაგნა მშობლებსა
ჩემებურადვე იტანჯებიან,
მაგრამ ჩემებრივ ხმას იწყევტავენ,
მწარედ არსება ეწამლებიან.
იცი რას გეტყვი, მისმინე შვილო,
ნურც გამიწყრები, ნურც გაბრაზდები,
ისწავლე, ძვირფას დროს ნუ დაჰკარგავ,
შენ გენაცვალოს დედის დეალები,
მერე კი შვილო, მტლათაც დაედე
მომზადებული შეგნებულათა,
ხალხის სამსახურს ნუ გაექცევი,
გადაიქეცი სიყვარულათა,
მაშ ჯერ სწავლას გთხოვ, მას დაეწაფე,
მომზადდი, შვილო, გენაცვალე,
მოყვასთა გული მით გაუხარე,
რომ მტერს დაუშხო ცოდნით თვალეები!

შაქრო ნავთლულელი.

ჯ ა ნ დ ა ბ ა .

თავმომწონე ივანიკამ ულვაშებზე ხე-
ლი გადაისვა, მერე „ლივერი“ გაისწორა
ჰკრა კარებს ხელი და ჩინებულათ მორ-
თულ-მოკაზმული ქუჩაში გამოვიდა და
გაუდგა გზას.

ის ქორწინში მიდიოდა.
გზაში ივანიკას ერთი ნაცნობი შემო-
ხვდა და მეგობრულად გადუდგა წინ.

- საით, ივანიკა?
- ჯანდაბას, პეტრიელა, ჯანდაბას!
- მეც თან წამიყვანე, ივანიკა!
- კი ბატონო! წამობრძანდი.

აედევნა პეტრიკა ივანიკას კულში ჩან-
ჩლით და წავიდა ჯანდაბის სანახავათ.
ერთი ხნის შემდეგ ისინი უკვე მექორ-
წინეანთ კარებზედ მისულნი იდგნენ.

მასპინძელმა ივანიკას ხელი გაუწოდა
და სახლში შეიწვია, ხელო დაუპატიჟე-
ბელი სტუმარი, პეტრიელა, კარების
ზღურდში შესდგა და ფეხის წინ წაღ-
გომა ვერ გაბედა.

- თქვენ ვინა ბრძანდებით?
- პეტრიელა გახლავარ, ბატონო, პე-
ტრიელა.

- რისთვის მოსულხარო?
- ჯანდაბის სანახავათ.
- ჯანდაბის სანახავად!?
- კი, ბატონო!
- ახლავე გაჩვენებ ჯანდაბას!

მიბრუნდა იქით მასპინძელი, მოჰკიდა
ხელი ერთ უშველებელ ხელკეტს და მის-
ცხო პეტრიელას.

— აი, ეს არის ჯანდაბა! ამას უძახიან
ჯანდაბასაო! — ცემა-ტყეპით უჯავრდებო-
და მასპინძელი პეტრიელას.

ამის შემდეგ პეტრიელამ ჰკუა ისწავ-
ლა და ისე დაშინდა, რომ ქორწინებე-
ში კი არა, ქელეხებშიაც აღარ მიდი-
ოდა.

ხევისპირელი.

ჭმუწვარე მღვდელი და „კჳვიანი“ დიაკვანი.

დღიურ ჭირ-ვარმით შეწუხებული, მღვდელი შესჩივის დიაკვანს:

— კურთხეულ იყოს ძველი დრო, ძველი წესი და ადათი, სადაც რომ იყო ქელები; და თუმნიანი ათ-ათი!

გაირყვნა ჩვენი ქვეყანა, აღარც მღვდელი სწამთ, არც ხატი, დიდი, პატარა, ვაგიჟდა, ქვეაზე არ არის არცერთი!

ქელების მოდა აღარ არს, აღარც სამარხი ფულიო, არც საწირავი, არც ტაბლა, მან შემიწუხა გულიო;

ნათელაც არ არის. ქორწინიც გაგვიადვილეს ნელ-ნელა გლეხი, თავადი და მუშა. შემოგვეფანტა სულ ყველა;

ეკლესიაში არ მოდის, არც ერთი ადამიანი, სულ ყველა სპეკულიანტობს სულელი, გინდა ჭკვიანი;

კვდრებსა ცხონება მოაკლეს, ცოცხლებსაც სასმელ-საჭმელი, მღვდლებს ძროხის ბეჭი, ქათამი, ნელ-ნელა დანით სათლელი;

— ახლა აღარ გაქვს გავლენა, მამაო, ხალხის თვალშია! კმარა რაც შენის სიცრუით ხალხი ატარე ბნელშია,

ნულარ სწუხ, ნულა შესტირი. ძველ დროსა თვალცრემლიანი, არ დაბრუნდება აღარ დროს ის მკვდარი ქელებიანი.

ეხლა შრომაა, ის მეფობს შრომაკი ნაყოფიანი, თუ შენც შრომით არ გაერთე, ვერ გიხსნის დავითიანი.

ამბალი.

ჳინ რაზედ ლაპარაკობს

— ორი ვაჭარი პუშკინის ბაღში სხედან და ერთმანეთს დღიურ ჭირვარამზე შესჩივიან:

— კაცო, სადა ხარ, რამდენი ხანია აღარ მინახიხარ?! ვიძახი, თუ რა დემართა ჩვენ გასპარ ბულდანიჩს, რომ კარში აღარ გამოდის მეთქი!

— ეეჳ... რას იზამ, ბატონო კარაპეტ სოლომონიჩ! რალა გულით უნდა გამოვიდე ქმაო! როცა მუშა ბაზარზე ამოვდივარ, თვალბეზე ხელებს ვიფარებ, რომ არა დავინახორა.

— რა ამბავია, გასპან ბულდანიჩ! განა ვერე მოგებურდა სიცოცხლე, რომ არაფრის ნახვა აღარ გინდა?

— ეეეხ... ჩემო ძმავო.. როდესაც ჩემი ღუქნები დაანგრეეს, სიცოცხლეც მაშინ მომბეზრდა: ერთ დროს გამოჩენილი ვაჭარი ვიყავი, ეხლაკი ქუჩის მათხოვარა გამხდარვარ!. ადვილი საქმე ხომ არ არის, ყველაფრისაგან ცარიელი დავრჩი,

— ეე... კარგი მამა გიცხონდა, გასპარ ბულდანიჩ, შენი თუ-ოთხი ღუქანი დააქციეს, ჩემს სახლებს ღუქანიც თან მიაცოლეს, მაგრამ რას იზამ, მარტოც მე და შენ ხომ არავართ. ჩვენ რა შეგვიძლიან.

— მართალია, კარაპეტ სოლომონიჩ, მაგრამ ჩვენც ცხოვრება გვინდა თუარა?!

— მაგაზე გასპარ ბულდანიჩ არცკი უნდა იფიქრო!.. როგორც იქნება ვიცხოვრებთ რალა. რაც გვიცოცხლია, ამაზე მეტს ხომ არ ვიცოცხლებთ?!

— კარგსა ზძახებ, მაგრამ მანამ ცოცხალი ვართ შიმშილით ხომ არ უნდა დავიხოცნეთ,?

— არ დავიხოცებით, კარაპეტ სოლომონიჩ, ერთი შენი შვილი შკოლის უჩიტელია, მეორე შვილი ფეხზე მოვაჭრე, განა მათ გაუძნელდებათ შენი შენახვა!.. ვაი.. ჩემი ბრალი, რომ არსაიდან შემოსავალი არა მაქს და გასავლით კი სულ გამდის და გამდის..

— მერე შენ რალა გაგჭირები გასპარ ბულდანიჩ. ერთი თავი ხარ, ერთიც ცოლი გყავს. ნათქვამია: „აქლემი იხე არ დავარდება, რომ ვარის ტოლა ვერ აიკიდოსო“! განა არ ვიცი ძველათ შენახული ოქროები კიდევ გიწყვიან ზანღუკებში! ჭამე რალა თუ შეგიძლიან! საფლოვში ხომ არ უნდა ჩაიყოლო!..

— ვაა!. კარაპეტ სოლომონიჩ, განა შენცა გჯერამს, რომ მე კიდენ მამადია რამე?! არა, ბატონო, ტყვილი ანბავი გავიგონიათ... განა ამისთანა ოხერ სიძვირეში კაც გროშილა შერჩება ჯიბეზე, ეხლანდელ ვაჭრებს, ძმავო, სვინდისი პურთან უჭამიათ.

— ეგ კი მართალია, მეტის-მეტე სიძვირეა! ყველაფერი მამასისხლათ იყიდება, მაგრამ. ვინ არის ყურისმღვდელი, როგორც ნებამთ, ისე ჰყიდიან! ჩვენ დროს კი დღეში ხუთი აგენტი ან აკალოდიშნიკი მოგვადგებოდნენ და ტაქსიას გვითვალისწინებდენ, რომ ერთი კაპეიკი მეტ არ აგველო. აფსუს ჩვენო ძველო დროებავ... მართალია, ჩვენც ვიყავით ვაჭრები, მაგრამ ასე უსინდისოთ კი არა ვყველევადით ხალხსა...

— ამბობენ, თქვენ დროს ესეთი ნალოვები არ იყოვო, ეხლანდელი ვაჭრები, მანეთში მანეთს რომ იგებენ, მაინც ზარალობენო.

— მერე და ეგ ყურუმსალები ვის ატყუილებენ, ან და თავიანთი ჯიბიდან რა მიდის. ერთი თუმანი ნალოვი რომ მიუვიდეთ, ორ თუმნისას უმატებენ საქო-

ნელს. ხალხის ჯიბიდან მიდის, მაგრამ რაკი ერთი დაჩეყულან ხალხის გაყვლფას, ხელი ველარ აულიანთ. მაგრამ რას იზამ გასპარ ბულდანიოვიჩ, ეხლა ყველაფერი მოდა ვახდა, ვაჭრობაც, ქამა-სმაც, ჩაცმაც და ცოლის შერთვაც.

— ოო... მაგაზედ ლაპარაკიც მეტია, კარაპეტ სოლომონიჩ! რაც რო ეს რალაც ოხერი ზაქსი თუ ზაკაზი შემოიღლეს, ქვეყანა ააპუშულეს. როცა უნდათ გაეყრებიან ცოლს, როცა უნდათ, შეეყრებიან. ძმავო, ამ ოხერი მოდისაგან ლამის ჩემი ბებრუხანა კეკელაც გამეყაროს! ამბობს: „მეც მინდა ახალ მოდაზე ვიცხოვროვო“...

— აი კაი იმას მოუდეს, კაი დროს იმას მოზღომებია გაყრა!.. მაგრამ, რას იზამ, გასპარ ბულდანიჩ, ხალხი გადარეულია, აღარც ღმერთი სწამთ, აღარც მღვდელი და ჯვრის წერას ხომ ვილა იფიქრებს, ამიტომაც ღმერთი უწყრებათ და ერთ თვეს ცოლქმარი ერთმანეთთან ველარ სცხოვრობს. ერთი ბეწო საბიბი, საკმარისია: მოაწერენ ხელს და ერთი მარჯვენე მირბის და მეორე მარცხნივ გაიწეეს.

— ეხლა ყველაფერი მოდაა. ჯვარს რომ არ იწერენ საყდარში, ესეც მოდაა; შვილებს რომ არა ნათლამენ. — ესეც მოდაა; კვდარს ღვდლით რომ არა მარხამენ, — ესაც მოდაა!. ჰე, ძამო ცხოვრების, ჩარხი უკულმა გადატრიალდა და ხალხიც გამოიცივალა. მაგრამ რა ჩვენი საქმეა ამაზედ თავის ტეხა. წამო, წავიდეთ გასპარ ბულდანიჩ, ვიკმაროთ რაც რამ ვსთქვიო.

— ეეე-ჰე-ჰე! ვაი ჩვენს მოსწრებას;... ვაი ჩვენს ცხოვრებას!... წასულ საქმეს აღარა ეშველება - რა.

— მართალია, გასპარ ბულდანიჩ, მართალია!...

— წამო წავიდეთ!

— წავიდეთ!....

ამბალი.

უღანაზაულოთ ნაცემი

(მბეჭდავთა ახალ კლუბში)

მბეჭდავთა კლუბში მივდიოდი. გზაში მეგობარი შემომხვდა და აღტაცებულმა ხელი გამომიწოდა.

— ააა, გამარჯობა, ძმაო, მეგობარო, ამხანავო, ნაცნობო, კეთილო კაცო!

— კაცო რა ამბავია? რა მოგივიდა? ჯერ ერთი სთქვი და მერე მეორე, რა სხაპა - სხუპით მოაყარე?!

— არა, ძმაო, მე რესტორანში არ გავზრდილვარ, რომ პოციობით გელაპარაკო! დრო არა მაქვს, კლუბში მივდივარ, თუ გინდა წამოდი!

— რომელ კლუბში?

— „ბივში გრუზინსკის“!

დამეთანხმა მეგობარი და წავედით. ჯერ კლუბთან არც კი ვიყავით მისულელები

რომ გზაში ვილაკა მთვრალმა კაცმა შეგვაჩერა.

— ეი, ამხანაგებო! საწვერო კნიშკა მათხოვეთ, ბილეთი უნდა ავილო კინო „ოახისში“.

— არა გვაქვს, მეგობარო, ჩვენ თვითონ უკნიშკოთ ვართ.

— სტყუით! — ისე დაიღრიალა გაღვივებულმა კაცმა, რომ ჩემს ამხანაგს შიშისაგან ქუდი გვერდზე მოექცა.

ამ კაცს რომ ავშორებოდით, გავსცილდით საჩქაროთ. კლუბის კარებამდის სულ კანკალით მივიდოდით, ყოველ ფეხის გადადგმაზე მთვრალი კაცი და მისი გაგიჟებული თვალები გველანდებოდა.

აი კლუბის საღაროც.
წარვუდგინეთ საწვერო წიგნაკი.

— უვარგისია! საწვერო არ გადაგიხდიათ.

— კი მარა, ახლა შეუძლებელია, ამხანაგო, საწვეროს გადახდა! ვერ მოვასწრობთ, რვა საათია.

— კარგი, კარგი! ახლა გაპატიებთ, ხოლო სხვა დროს ასე არ მოხვდით!..

ჩვენ ძველ ტანისამოსზე გვეგონა, რადგან ორთავეს ძველები გვეცვა.

— კარგი! კარგი!... მიბრძანდით კლუბში, — დაბეჯითებით გვთხოვა კლუბის მოღარგე.

— შევედით კლუბში. ადგილები თითქმის ცარიელია. მხოლოდ აქა-იქ სჩანს თითო-ოროლა კაცი. ჩვენ ერთს კუნჭულში დავსხედით.

— უკაცრავათ ეს „ზანიტია“, — მეორეზე გადავსხედით — ესეც „ზანიტია“, — მოისმა მკვეხარე ხმა. ვნახეთ, რას ნახავთ, მთელი სკამები დაკავებულია: ზოგან ქუდი დევს, ზოგან მაზარა, პალტო, ცხვირსახოცი, რედიკული, საწვერო წიგნაკი, და სხვ. თურმე ნუ იტყვიან, ხალხი სამსახურიდან გავლის დროს სტოვებენ აქ მოძველებულ ნივთებს, რომ ადგილები შეინარჩუნონ.

— აიხადა ფარდა. დაიწყო მოხსენება, ორატორი სხაპასუხით ლაპარაკობს. ამ დროს ვილაკამ მეორეს გვერდში მჯილი გაჭრა და შეუყვირა:

— ეი, ამხანაგო, ცოტა იქით მიიწი!
— ბევრს ნუ ლაპარაკობ, თორემ ცხვირს მოგამტვრევ.

— შენ, ეჭვი!
შეურაცხოვდილმა ამხანაგმა ვერ მოითმინა კერპის საქციელი და კისერში სწვდა. გაიმართა ხელჩართული ჩხუბი, კრივი და დავიდარაბა. შეიქნა წივილ-კივილი,

ხან მშვიდობიანობისკენ მოწოდება, მაგრამ ამათ, მაჩხუბრები ვეღარ წყნარდებოდნენ.

ამ ჩხუბს ვერც მე და ვერც ჩემი მეგობარი გადაურჩით. წავვიგდეს ფეხქვეშ და იმდენი გვირტყეს ამ უდანაშაულო ხალხს, რომ მეორე დღემდის სალახის ძაღლებივით გრძნობა დაკარგული ვეყარენით მბეჭდავთა კლუბის კარზე.

ი. კუპრილა.

დარღუბალ ხათაბალიჩის ჩივილი.

არასოდეს აზრათ არ მომივიდოდა, რომ მე ხათაბალაში გავებმებოდი. მაგრამ ეს დღეს ცხადია. ხუცების მადლმა, ცხადია.

აი, სამოცდა თხუთმეტი წლის კაცი გამხდარვარ, ბევრი ავ-კარგი მინახავს ქვეყანაზე, მაგრამ ამისთანაში ჩემს სიცოცხლეში არ გავრეულვარ.

ებლაკი ხათაბალას შევეყარე. აჰაი-გიდი ჰა, დროება!

ხანდახან ძველი დრო რომ მომავონდება, ჯავრისგან ცხვირიდან მჭკარტლიანი ბოლი გამოდის, ექვს შაურათ ხიზილალას ვყიდულობდით, თუნგს აბაზათ ღვინოს, ღვინოს და რა ღვინოს! თავანკარს, ისეთს, რომ ექვსი წელი რომ იარო, დაწყებული სირაჯხანიდან ფეტხანის და ანჩხატის ქუჩებამდე, სიზმარშიაც ვერ ნახავთ. მაშინ ჩვენს ცხოვრებასაც გემო ჰქონდა? თითქოს შირბახტის ზეთში მოხრაკული ფალუსტაკიაო.

ნამდვილი სიამოვნება იყო. ჩემს დაბერებას, მართალს მოგახსენებთ. ისეთ დროებას ვატარებდით რო, რო, სამოთხეს მიუქარია.

ვაჰ, ვაჰ, რა დიდბატარის გარჩევაც იყო, ვაჰ!

არა და ეხლაა კარგი, აი? არავის არაფრათ აგდებენ.

ჭიჭინაზე მოვდივარ. ვამოფ, განა ეს არის განათლება, მეთქი? ეხ, ეხ! რა დროებას შევესწარი!..

აბა განათლება მაშინ იყო, აი. ყველამ იცოდა ვის რა მოუხდებოდა?

განა შეიძლება რომ ყვერული უნივროთ მიირთოთ?

მაშინ ბოროტმომქმედად უნდა ჩაითვალოს.

ჩვენ თბილისს ქალაქს სულ სხვა-სხვა სათი ჰქონდა.

ებლა რასა ჰგავს?

მღვდლები მეჯავრებოდნენ, მაგრამ ეხლა შეიღჯერ პირჯვარს ვიწერ, მაშ!

ჰო იმას მოგახსენებდით, რაც ქვეყანა ამ ჯველებს ხელში ჩავარდა, ჰამა-სმის ლაზათი, პირის გემო, დაიკარგა მეთქი! ვგრეც უნდა ყოფილიყო.

რა უნახამთ, რა უნდა იცოვნენ, მეტიც არ მოეთხოვბათ.

ეგ კი არა და ეს ჩვენი ჰაერიც, ბუნება, წალმა-უკულმა შეტრიალდა.

წვიმის დროს თოვლს, თოვლის დროს წვიმს, მზიანში ქარი ქრის. ეს რაღაცა ჯანაბა რეველუტია იქაც ხომ არ მოხდა?!

რაშია საქმე? როგორ შეიძლება რომ მთა და ბარი, ცა და დედმიწა, ერთს ჰკუაზე უკრამდნენ და თამაშობდნენ!

ჰალბათ ესეც ეხლანდელი ჯველების ბრალია, რომ ჩვენ ვეღარც ხიზილალას, დოშს, ზურგიელს, ვერც ღორის წვადებს, ჰაჰის არაყს და კახურ ღვინოს ბლომათ ვეღარ გიხლებით!

მართლა, ერთი სიტყვაც კახურ ღვინოზე უნდა მოგახსენოთ.

ამბობენ: ვახურ ღვინოში წყალს ურევენო.

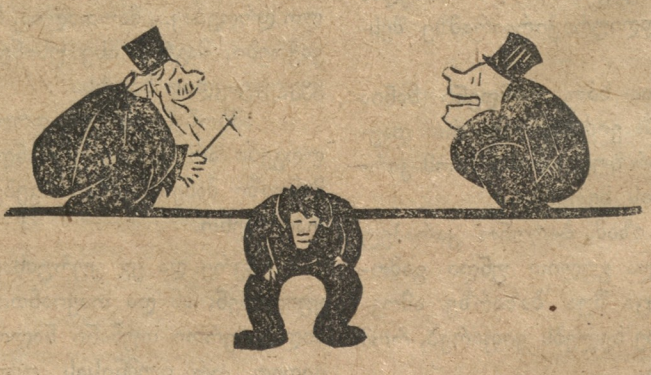
ალბათ მართალი უნდა იყოს, რომ წყალი დაძვირდა. დამნაშავენი უნდა სასტიკათ დაისაჯონ, რადგან ამით ორ ცოდოს სჩადიან: ღვინოს აფუჭებენ და წყალსაც საზღაპროთ აძვირებენ.

მე მგონია, ასეთი მოქმედება არცერთ მოქალაქეს არ მოეწონება. არც ერთბაშათ მოხსენდებათ ჩვენი ცხოვრების ნაკლი, თორემ უცბათ დაბერდებოდნენ. ამიტომ ჩვენ გადავწყვიტეთ ნაწილ-ნაწილ გაუზიაროთ მკითხველებს.

დარღუბალ ხათაბალიჩ ზაჭრუმანაშვილი.

ექსპრომტი

ხათაბალა გამოვიდა სამური ნომერი, ხალხისათვის მისაღები, ძველი მეგობარი, შიგ აზრები თამაშობს, მოსაწონი ყოველი, ოხუნჯობას, ხუმრობას, მისგან მუდამ მოველი. ოპტომისტი.

Экономически положения Европа

На прошлый недели я говорил по полетических положениям Европа.

Давай, голубчик, сегодня будем говорить по экономическим вопросы. Вы знаете, читатель, что такое-сакое экономия?

Экономия, мааш, экономия.

Экономия — хороший дело. Без экономия человек не может теперь жить.

Банкрот будет.

Когда человек банкрот бывает, что за человек?

Это будет половин человек, четверть человек.

Мама, когда человек, знает хорошо экономия, экономическим положения и свой, и свой дома, и свой соседа и других человек, такой человек молодец будет.

Европейским экономия сейчас очень плохи. Плох будит мааш, что будет? Когда все Европейским диплипитонски (дипломатически) люди не понимают, что немношка нужно экономия знать. Утром, вечером, утром, вечером — все время гуляют, все время кушают да мушают.

Это диплипитонский народ? Мне они совсем не нравятся, потому что какой то страны карактер эти европейски народ имеют.

Зачем?

Ва, зачем будет?

Вы не понимаешь? Потому что европейский народ — дармоедский народ.

Еще до войны тоже, вы знаете, что Инглизски Лондонски народ наш яиц кушал?

Когда народ даже яйцо не имеет, это какой народ?

Чихлипитонски народ!

И вот мы видим, что наш Самтреди, наш Нор-Баязетский крестьяни вагонами да паравозами, машинами да гараходами оля Инглизистанский балшой город — для Лондон наш яиц посылает.

И инглисски Лондонски народ только наш яиц там кушает.

А французы... ой какой народ французы, ей бох, удивительны ностаящи циркинский акробаты.

Французы своих министров так меняют и так скоро: скоро меняют, как вы не можеш часто чихиртма или мохракули лоби кушай.

Бутто хорошо знают экономия, бутто экономическим народ, они кушают место цоцхали (рыбка) ви знаете цоцхали... лягушку. — Аба, лягушку когда кушают, этот народ какой народ будет? Фуй, совсем их министрам совесть нету.

Еще один хороший вещь скажу.

Французы, инглизы, вы знаете, как мало хлеб кушают? Вы не знаете? Ама я знаю.

Один человек если один день один четвер фунт хлеб кушай, что за человек?

Масхарский.

Они пирожиный, марожиный, менадальный, шоколадни, мармаладни и варений кушают. Как бутто женщина, баришна, как бутто мальчишка да девочка.

Когда человек один день, скажем, 2 — 3 хлеб не кушай сыром, моталом, хорошим доши, шишлык, зелинь, циматы и кварт или тунги красный вино не пей — такой человек, такой народ, — какой человек, какой народ будет?

Этот первый.

Теперь второй.

Экономически не выгодно хлеб не кушать, а пирожный марожный есть. Зачем э, э?

Хлеб — мама дешево, мама фкусно, мама он сытно. Пирожены, марожены очень дорого и не сытно, потому не экономична.

Экономический положения вот почему остро Европа.

Европе из нашей Гори, Ахалцих из них яблук получает. Наш вино пьют. Ней гиди на карабах.

Удивительни народ Европа.

Они наши из типилисски бойня кишки мишки покупают, колбас делают. Потому что Европейским скотина кишки мишки не имеет.

Сами Европейски народ хаши не знает, некушай, они хотят, чтоб ми то без хаши жили.

Где бох?

Слушай, народ даже пшаты не знают что такой. А чиримири, чучхелмучхел? Хили, панта, пунта и черни хурма совсем не знают.

Когда народ такой вещи не видал? когда Европинский буржуадзия только пушки-мушки знает и болше ничего, когда там все время туда-суда слово передают друг друга так, что будтьо флан это сказал, фстан так думал, аба такой народ какой экономия будет знать.

Я ваш сказал, что экономии хорошии вещь, вы тоже знаете что хороши, в таком случае в чем дело. Зачем Европа не знает?

Потому что тупой народ стал.

Потому что ихний буржуадзия такой хитрый, такой хитри, что ни могу сказать.

Буржуадзия вы знаете что такой?

Это соки выживает так кушает бивает.

Буржуадзия настоящи цурбель (пьянка).

Цурбель знаете что такой?

Такой как баглинж (клоп).

Баглинж мама ваш кровь кушайт, мама да запах имеет.

Плохой запах.

Европейский буржуадзия тоже такой хасиат (характер) имеет и мама кровь кушает народы, мама да запах имеет.

Буржуази...

Вот почему я не лублу буржуадзия.

Они говорят.

Экономия это для нас говорят.

А народ?

— Народ джаһандам, говорят.

Одним словом — экономическая положения Европа совсем банкротская.

Денег не имеют и как настоящий разбойники, что мама грабит народ, мама да сам всегда голодает.

— О, о экономия, экономия... вот что сказал лалак (цирульник) Алеко, когда умер.

Здесь видно, что когда цырульник Алеко мама знает, что такой экономия, почему Европейски буржуадзия не знает?

Знает, ей бох, знает, мама нехочет.

Арутин Чанчуров.

Из „Книги Мудрости“ Молла Наср-Эддина.

Ты хочешь мудрым быть? И край родной спасти?

Не расточай крикливых фраз по сторонам:

„Жить выше средств — и стыд и срам!“

Держись единственно разумного пути —

*Будь бережливым сам,
И барский свой бюджет ты первый сократи!*

* * *

Отбрось (и поскорей) комчванную мечту,

Что мир, построенный тобой, отменный рай.

Копейка каждая должна быть на счету, —

И ты, товарищ, тщательней считай,

И перд тет, как залезать в „авту“ —

Подумай „есть же, чорт возми, трамвай!“

?

Перед зданием оперы.

1 дама с девочкой: (обращаясь ко второй без девочки) Милая вы были на Мигае?

2 дама без девочки: Была. Ах, какой он интересный!

Девочка: Мамочка, а кто интересней — Мигай или Теко 1?

1 дама: Глупый вопрос, конечно Мигай!

Девочка: А он, мама, тоже при всех садится на горшочек.

Сар-Фед.

„Тамара Коварная“

(Дружеский шарж)

Когда к зданию Государственной оперы под'ехала скрипучая арба и из нее стала крехтя и охая вылезать *Коварная Тамара*, в театре произошел переполох. Не знали—как встретить эту путешественницу. В кабинете Главхуда не был выработан ритуал встречи, и маэстро Гурес, который в деле встреч всяких знаменитостей, можно сказать, с'ел нескольких сенбернаров, в замешательстве метался от кабинета Главхуда к парадному под'езду и обратно.

Две неразлучные пары — *Абесалом и Этери*, *Кето и Коте*, нежная *Дачи* и мудрое *Сказание о Шоте* стояли в стороне взволнованные и тихо шептались.

— Новый член семьи!

— Коварная Тамара!

— Нехорошо только то, что она *Коварная*. В нашу дружную семью вырывается коварство, злоба, интрига...

— Все пойдет вверх дном! Абесалом, я боюсь за нашу любовь! нежно прошептала Этери

— Только не заигрывай с Тамарой и не делай ей глазок! сурово предостерегала Кето Коте.

Гурес продолжал метаться по оперному вестибюлю, звонил кому-то по телефону и говорил с кем-то на каком-то никому не понятном языке:

— Калте банкес!

Никто ничего не понимал. Но положение надо было спасать. Коварная Тамара уже выбралась из арбы и ждала, чтоб ей вышли на встречу. Видимо—ехала она издалека, ехала очень долго и была неимоверно утомлена ездой по рытвинам и ухабам.

Около нее и при ней находились два человека: один с трубкой в зубах, низенький, толстенький, напоминающий Санчо Сервантеса, другой—высокий, волосатый похожий на Дон-Кихота. Оба ждали депутаций для вручения верительных грамот. Но никто не выходил, слово приехал не живой человек, а какая-то тень отца Гамлета, или не сама Тамара, а ее таинственное астральное тело.

Человек с трубой в зубах ворчал:

— И чего они, право, боятся?! Коте, выгони их из кабинета. Это-же, наконец, неприлично!

Высокий и волосатый отвечал:

— Они, видимо, боятся проявлений коварства нашей Тамары. Испуганные люди! Они не знают, что мы так долго тащимся сюда, что от бывшего Коварства нашей Тамары ничего уже почти не осталось. Сейчас это—вполне доб-

родушная старушка, безобидная и, пожалуй, даже беззубая.

— Ну а критика? снова спросил человек с трубкой в зубах. С этой стороны как обстоит дело? Приняты-ли меры?

О, с этой стороны все у нас обстоит превосходно. После Пироговской истории роль рецензентов низведена почти до нуля. В сущности—рецензентов, как таковых, не существует. Есть при опере свой собственный орган критической мысли, вырабатывающий свои рецензии и громкогласно читающий их со сцены—после каждого акта оперы. Вот и все. Просто и ясно—как кофе.

Человек с трубкой вполне успокоился и сказал:

— Коте, шени-чириме, гони их из кабинета!

Тамару ввели в оперный зал. Она познакомилась с коллегами и произвела на них благоприятное впечатление своим вполне добродушным видом. Никто не боялся ее Коварства.

— Она не кусается! сказала веселая Кето, пощекотав Коте за ухом.

— Она напоминает мою покойную бабушку! сказала томно Этери.

В общем все устроилось к лучшему. После освежительного душа (по рецепту С. Столермана) Тамару оканчательно ввели в семью грузинских опер под именем:

— Тамары коварной.

Хотя все про себя называют ее Тамарой Добродушной, а многие просто:

— Теткой Тамарой.

Партизан.

Большая ошибка.

Хозяйственик: Почему товарищ Дзержинский издал такой жесткий приказ о рекламе?

„Хатабала“: Вполне понятно, потому что ни один хозорган не думал что нужно дать рекламу в журнал „Хатабала“, вот почему и вышла хатабала.

Сэр-Фед,

Разница.

1 студент: Коплега, не скажете ли какая разница между Ноем Жордания и Иваном Грозным?

2 студент: (смеется)

1 студент: Не смейтесь, коплега, разница очень незначительная: Иван был Грозный, а Ной только смешной, и во вторых—Грозного для блага потомства устранила смерть, а Ноя—большевики.

Режим суровой

экономики

I

„Рабочая Правда“ отмечает случай отчаянной расточительности в одном учреждении. На чаепитье в течение месяца было израсходовано 12 ф. чаю на 30 человек. При этом газета пишет, что расход этот отнесен в § водоснабжения. Не опечатка ли это? Не по... канализации - ли?

II

В кабинетах ответственных сотрудников некоторых учреждений стоят роскошные кресла имеющие музейную ценность. Режим экономии властно требует замены этих кресел более дешевой мебелью—простыми табуретками.

К.

Нечто близкое к заграничному

Гордость и краса нашего Тифлиса это, бесспорно, милиция. Вы посмотрите, хотя бы, на постовых милиционеров. С сознанием собственного достоинства стоит милиционер на посту, тревога и долг написаны на его лице. Соловьиной трелью заливается свисток милиционера, ему неуклюже отвечают свистки дворников. Свисток и свист это то, без чего милиционер не был бы милиционером.

Чтобы так свистеть и научиться выводить такие рулады, необходимо от рождения иметь к тому дарование. Попробуйте посвистите так, как свистят постовые милиционеры. Вам ни за что не удастся.

И так—свисток и милиционер почти одно целое; но за последнее время есть третья, что собирается стать таким же неотъемлемым, как и свисток. А это „нечто“, чтобы не разжигать вашего любопытства, постараемся назвать сейчас же, это—жезл.

Жезл—это простая круглая палка вершков шести длиной, окрашенная в красный цвет и, для большого к ней уважения, вложенная в кожанную ножну.

В настоящее время, правда, ножна висит в бездействии, так как, видимо, милиционеры предпочитают привязывать жезл к руке, чтобы всегда, как говорят, иметь его под рукой. Нужно заметить, что жезл—это не простая палка, в нем заключается магическая сила. Стоит этот самый жезл владельцу

Дипломаты Европы

პირველი
ბიზაროთქვა

ზოჯი
 ზაფხუდარქობისაჲს ზაჯიფიქიონი ათიქიანი
 ჯარხრეკიქიანი ძიქი ს.
 შიქი აქიქიქიანი ს ზაჯიფიქიონი ჯიქიანი
 ძიქიანი ჯიქიანი ჯიქიანი

Голова. Первый успех в дипломатии. — это...
 всемерно стараться всех обманывать и тогда вы будете
 отличными исполнителями воли „демократии“.

თავი პირველი მიღწევა დიპლომატიისა ეს სიცრუე და
 მოტყუებლობა არი. ეკიდეთ ყველა მოატყუოთ და თქვენ
 „დემოკრატიის“ ნების სუკეთესო აღმასრულებლები
 შეიქმნებით.

ჩრდილ. ამერიკა უარს აცხადებს ერთა
 ლიგაში უშუალო მონაწილობის მისაღე-
 ბათ.

სევ. ამერიკა не
 посредственно принять участие в
 Лиге Наций. (Из газет)

ჯიქი. შიქიქიანი ჯიქიანი
 ს ძიქიანი შიქიანი
 (ჯიქიანი)

შიქიანი აქიქიანი ს, ჯიქიანი ს ძიქიანი ს
 — Так лучше вес наши.

его поднять вверх, как вся улица замирает: трамвай, скрипя тормозами останавливается, автомобиль пыхтя замирает на месте, дрогали, упираясь из всей силы одной ногой в крыло, тоже замирают на месте, даже свисток не издает своих соловьиных трелей и молчит, сердито косясь на магический жезл революционера, новатора милиционерского дела.

Но жезл имеет свои как положительные, так и отрицательные стороны.

Начнем с положительных: Во-первых это — ново, во-вторых это — пограничному, в третьих — придает большую важности особое, носящее его, в четвертых расширяет скромную смету расходов милиции дополнительными статьями на приобретение их, текущий и капитальный ремонт и в пятых — страшно удобен для внушения о тишине и вреде жестикуляции товарищам через чур хлебнувшим кахетинского винца.

Отрицательные качества суть следующие: Возьмем, например, дежурство на посту в ночную смену так часа 3—4 утра, когда так хочется спать дежурящим и так сладко спится обывателям. Вот свисток в это время незаменим, чуть началась дремота, взял да и свистнул, ну сон и отлетит. Можно, конечно, и жезл применить, треснув, хотя бы себе по башке, но это неприятно, а если поусердствуешь — бывает очень больно.

Вторая отрицательная сторона то, что не все понимают магические свойства жезла. Человека, конечно, научить легко. Но вот другое дело животные.

Да и некоторых животных при жезлании тоже научить можно, например мой фокс понимает значение поднятого жезла и сейчас же замирает на месте.

На днях был такой случай, иду я, со мной фокс и нужно же было милиционеру поднять жезл, когда мой фокс остановился за маленькой собачьей нуждой; бедняжка так и замер на месте около столбика панели с высоко приподнятой задней лапкой и с безумными глазами, смотрящими в упор на магический жезл.

Вы представьте себе мое положение и положение факса, в особенности: вздумай милиционер продержат так жезл полчаса, что бы с нами было?

Но это, так сказать, о умных животных, а возьмите ишака...

Ишак — это ишак. И название то ему ишак. Сколько ни поднимай ему жезла, сколько ни свисти, он прет себе без разбора.

Молодец-жезл молодец и милиционер, но само поднятие жезла проделывает с такой серьезной миной и с таким достоинством, нашими милисменами, что может позавидовать любой король. Скипетр отжил свое время и на смену ему пришел красный жезл

Серг фед.

Ко дню печати

Из газетных былей. Удивительные сотрудники бывали в старых тифлиских газетах. Помню одного хроникера. Три его хроникерские заметки, предусмотрительно выуженные из редакционной корзины, предоставляю вниманию читателя „Хатабалы“

1. **„Убийство.** Путьевоу сторож Ага-Магомет-Оглы, приревновав свою жену, ударил кинжалом в грудь около будки 614 версты с такой силой, что кончик кинжала вышел на вылет в спину и тотчас бросился бежать к дежурному жандарму, который и просил арестовать его“.

2. **„Жертва трамвая.** Старая старушка, желая перебежать путь, упала на мостовую, которая, запугавшись в своем собственном платье, попала под вагон трамвая, который и был раздавлен на смерть“.

3. **„К пожару на Песках.** В дополнение к заметке о пожаре на Песках сообщаем, что в числе человеческих жертв были две коровы, из которых в последствии одна оказалась буйволом“.

„Саранча в Александровском саду..“

Под таким заглавием появилась однажды на страницах официального органа Кавказского Наместничества заметка, вызывавшая сенсацию. Осмотр на месте подтвердил правдивость заметки. Приняты были экстренные меры спасения городских садов и скверов. Враг был уничтожен, и даже были выданы награды за умелую локализацию опасности.

А дело было вот как. Сезон был мертвый. Ни одного происшествия. Ни одной сенсации. Надо было сенсацию создать. И хроникер газеты П. отправляется далеко за город, на Дидубийское поле, в платочек собирает саранчу, приносит в Александровский сад, выпускает ее в траву и пишет сенсационную заметку, имевшую колоссальный

успех. Вечером, за кружкой пива, тайна появления саранчи в городском саду была открыта.

Хатабалист.

„Ихтиозавры в Куре.“

Околодочный надзиратель старой тифлиской полиции. Д. донес по начальству, что им обнаружены в реке Куре, под Воронцовским мостом... ихтиозавры. Заметка была доставлена в одну из местных газет и напечатана. Никто из редакционных работников, очевидно, не знал, что такое ихтиозавры. Завязалась переписка об ихтиозаврах в Куре. Когда запросили полицмейстера М-го, он резонно ответил:

— Об ихтиозаврах в Куре никогда не слыхал, но сейчас хорошо знаю, что ослы водятся не только во вверенной мне полиции, но и в некоторых органах печати.

Л. Кольц.

ШАРАДЫ

I
Мой первый слог,
(Вернее слово)
Домишко сельский,
Бедный и невзрачный,
Второй мой слог,
(Вернее тоже слово)
— Пир большой, с пляской,
Шумом и музыкой,
А третья часть моя
— Всего одна лишь буква,
Похожа как две капли
На гласные в первых вух словах.
Все целое дает:
Честным — радость,
Смех и счастья слезы,
Прохвостам... горе.
Приятно это
И неприятно тоже,
Как для кого.
Так что же „ЭТО“
— Все целое мое?

II

Первый слог мой
— У солдата с кашей,
Мое второе слово
— Кассира ждет,
Если деньги ты имеешь
— Целое всегда мое найдешь,

Сергей Гелли

ვეფხვთა არც კომუნისტია და არც
რევოლუციონერი.
(Заря Востока)

20-226

— მისი სურათი მთავარ, ძირითადი ნაწილია
მედიუმების მიერ დათარგმნებული
ოპერებში, ანუ მათი თარგმანების
კანონიერი ნაწილია.

— სიგელი ეფუძნება II და გენერალ
გრაფის მიერ დაწესებული
სახელმწიფო ვიდეო. სხვა
და
საბჭოთა
საგარეო
საინფორმაციო
სააგენტო

რის. ხუდ. მე.სხ-შე.სი.

— Я во сне видал, что участвовал в террорах Александра II и сатрапа Грязнова—В моей жизни я еще
много мух убивал этим кинжалом и револьвером.

რის. ხუდ. О. Ш.სი.

— მთავარი თარგმანების მისი ხაზის მიხედვით
— დღეს კი ვეფხვთა ხარ, რაშია სიკვლე.
— ეს „ხათაბალა“ გამოვიწერე, შავ რიგის გვინია შენ?
— Как-же „Хатабала“ выписал!
— Сегодня у тебя хороший вид почему?